СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 244. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 19-го жовтня 1935. — VOL. XLIII. No. 244. Jersey City, N. J., Saturday, October, 19, 1935. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКУЄ ПУБЛИЧНУ ОПІНІЮ НА ПОМІЧ НЕВТРАЛЬНОСТИ

НЮ ЙОРК. — На публичнім „форумі" для біжучих справ, улаштованім заходами ґазети „Гералд-Трибюн", що відбувається в готелю Волдорф-Асторія, пані Рузвелтова прочитала посланіє президента Рузвелта в справі становища уряду до війни.

Президент заявив у цім посланію, що уряд стоїть безумовно за мир та за задержання невтральности в усякій війні. Він підкреслив, що вдержання такої невтральности неможливе без здорової публичної опінії, що стоїть на становищі американських інтересів.

Цю промову президент задумував виголосити через радіо з кружляка „Гюстон", котрим він тепер їздить по Тихім океані, одначе це показалося неможливим. Тоді з його промовою виступила перед 2,500 делеґатами „форума" пані Рузвелтова.

На цих самих зборах виступали й інші відомі бесідники. Д-р Вилієм Еліот, професор історії в Гарвардськім університеті, назвав Мусолінія авантурником, а його фашистівські засади чистою наукою насильства. Кловер Кларк, член „ради суспільного наукового розсліду", говорив, що над Японією панують мілітаристи та що такий народ мусить з природи річи загрожувати мирови в Азії. Д-р Брус Гопер, професор адміністрації в Гарвардськім університеті, заповідав, що найближча війна скріпить сильно Росію через те, що ворожі держави ослабляться взаїмним винищуванням.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЩЕ РАЗ ЗА БОЙКОТ НІМЕЧЧИНИ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Подібно як попередніх років, річна конвенція Американської Федерації Праці ще раз ухвалила резолюцію проти націстичного уряду Німеччини.

Резолюція осуджує націстичний уряд за душення робітничих юній „у крові й огні" та домагається від робітників бойкотувати німецькі товари і бойкоту Американцями олімпійських іґрищ у Берліні.

Не дивлячися на те, що конвенція полагодила вже резолюцією питання, чи орґанізувати робітничі юнії за засадою фахів, чи за засадою промислів, конвенція витратила майже ціле пополудневе й вечірнє засідання на дебату, що якраз оберталася коло цього питання. Йшло тут за юнію робітників, занятих при топленню металевих руд, зорґанізовану на засаді промислу. В одному страйку одна юнія робітників того самого промислу, зорґанізована на засаді фахів, зробила угоду з підприємцями, подбавши за забезпечення інтересів промислової юнії. Виконний комітет у своїм рапорті заявився, що промислова юнія не має причини критикувати за це фахову юнію. Цей рапорт знов розпалив давню дебату.

Конвенція ухвалила теж резолюцію, щоб домагатися від конґресу розведення слідства над страйколомною діяльністю приватних детективських бюр.

ЛЕТУНСЬКИЙ ВИПАДОК.

САНДЗ ПОЙНТ (Лонґ Айленд).—У залив Мангесет, усього коло пів милі від причалу Зіґелмена, впав літак Гарія Фрідмена, нюйорського бизнесмена, що літав на ньому зі своїм приятелем, Джеймсом Мек Доналдом.

Оба летуни згинули. Фрідмен розбив собі череп до літака, а Мек Доналд вилетів з літака та втонув.

АМЕРИКАНЦІ НЕ ЗВЕРТАЮТЬ УВАГИ НА ПРОКЛЯМАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА.

НЮ ЙОРК. — У четвер приїхав до цього порту італійський пасажирський корабель „Рекс", везучи на собі 1,479 пасажирів, у тому числі 838 горожан Злучених Держав, що видимо купили собі білети на цей італійський корабель, не звертаючи уваги на проклямацію президента Рузвелта, щоб не їздити кораблями краю, вмішаного в війну.

По виданню проклямації президентом відкликали свою подорож італійським кораблем 10 до 40 пасажирів.

ФОРД НЕ БУДЕ ПРОДАВАТИ ІТАЛІЙЦЯМ.

ДІТРОЙТ. — Фордова Моторова Компанія повідомила сенатський комітет для розсліду виробу амуніцій, що вона перестала висилати моторові автомобілі для Італійців в Африці.

У листі до сенатського комітету говориться, що Форд вислав Італії від 1-го червня цього року коло 2,200 півторитонових товарових авт, але від вибуху війни між Італією й Етіопією перервав дальші висилки.

ЗАПОВІДАЮТЬ 10-ЛІТНЮ ПОСУХУ.

АТЛАНТИК СИТІ. — На річній конвенції „Пенсилвенійського союзу водних робіт" прочитав інжинір Голберт Поверс Джилет реферат, у котрім доказував, що сухі роки ще не скінчились та що найближчі 10 років будуть може найсухішими роками в історії. Він прийшов до такого переконання на основі розсліду циклю дощів. Найбільша посуха, говорив він, буде в 1939-тім році.

ГАЛИЧАНИ В ПОЧАЇВСЬКІЙ ЛАВРІ.

Львівський „Русскій Голос" повідомляє, що під цю пору перебувають у Почаївській Лаврі на студіях, готовлячись до православної місійної роботи в Галичині, отсі Галичани: єромонах Вассіян, інж. Юрій Чертежинський і Степан Кушинський, оба питомці богословського факультету з одного року та Григорій Кущ, Мих. Шафран (Лемко) і Мих. Сивуляк. — Галичанином є і теперішній ігумен Почаївської Лаври, архимандрит Пантелеймон ,уродженці села Липівці, пов. Перемишляни.

ПЕРЕХІД НА ПРАВОСЛАВІЄ.

В Мукачеві на Закарпатті перейшли в останньому часі знову „торжественно" на „русское православіє" 25 студентів та вчителів, з чого москвофільська преса робить велику подію, заповідаючи вже наперед перехід на православіє цілого гурту учеників мукачівської державної ґімназії.

ФІЛЬВАРОЧНА СЛУЖНИЦЯ ҐРАФИНЕЮ.

Недавно помер ґр. Ян Козєбродський, власник двох фільварків у чортківському повіті. На похорон приїхала його родина, щоб віддати йому останню прислугу та забезпечити його маєток, бо небіжчика вважали нежонатим. Яке було її здивування, коли сільська дівчина Варвара, що служила на фільварку, де називали її Парашкою, заявила, що вона є жінкою і спадкоємницею покійного ґрафа. В доказ на це предложила свідоцтво вінчання і заповіт, яким небіжчик записав їй увесь свій нерухомий і рухомий маєток. Не згодилася теж на домагання родини, щоб родинні образи, які висіли на стінах, передати до польського музею, мовлячи, що є теж музеї українські. В обнятті спадщини пані Варвара ґрафиня Козєбродська була така дбайлива, що поїхала навіть до Львова і викупила тут із заставу золоті предмети, які забрала додому.

ЗАРУБАВ ШАБЛЕЮ ЖІНКУ.

Перед військовим судом у Львові станув капраль 22 п. уланів із Бродів, Станислав Шот, за те, що в часі Зелених Свят зарубав шаблею жінку. Зробив це із заздрости, довідавшися, що його жінка навязала любовні зносини з іншими мужчинами.

НЕДРУКОВАНІ ТВОРИ АНДРІЯ ЧАЙКОВСЬКОГО.

„Наша Культура", науково-літературний місячник (за серпень, кн. 5.), друкує листа від рідні покійного письменника. Ось що говориться в тім листі: „По покійнім, крім великої історичної повісти „Сагайдачний", що давно вже чекає друку, позосталися ще дві менші, а саме: „На передодні великих подій", повість із молодих літ Богдана Хмельницького, і друга під заголовком: „Український син", з часів перед зруйнуванням Січі. Є ще й третя, названа: „Знехтований шлях". Це повість фантастична, а говориться в ній, як тяжко пімстився на нас, у часі нашої визвольної війни, антимілітарний дух, що панував між Українцями під кінець XIX віку. Ми не мали своїх вишколених військових старшин, не було відповідного проводу, і через те ми й упали".

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕСВИТЕРІЯН У ПОДЄБРАДАХ.

Від 4. до 10. вересня ц. р. радила в купелевій місцевости Подєбради (ЧСР) світова конференція пресвитеріян (визнавців науки Кальвіна) при численній участи делеґатів з ріжних держав Европи. Конференцію скликала евангелицька церква чеських братів, найсильніша протестантська орґанізація в історичних краях Чехословаччини. Зі звіту, поміщеного у „Праґер Пресе", довідуємося, що на другому засіданні конференція займалася передовсім східньо - европейськими церковними проблемами. Найбільше цікавили присутніх делеґатів, що прибули до Подєбрад у числі до 50 з 14 держав, звідомлення про протестантський рух у Східній Галичині та на Волині, що їх зложили: голова центрально-европейського комітету проф. д-р Келер та перший суперінтендент української евангельсько-реформованої церкви в Галичині, пастор Василь Кузів.

ПЕРЕБУДОВА МІСТ НА СОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В Києві повстала ґрупа проєктодавців архитектів, економістів і інжинірів, що виладжує схему перебудови і нового розплянування районових осередків Київщини. Тепер ця ґрупа виладжує плян перебудови Житомира, Уманя і Білої Церкви. Київський будівельний інститут запроєктував реконструкції Новгород-Волинська, Мархлевська, Яруні, Городниці, Олеська, Словечні і Пулина.

НА СЛІДАХ ТАЄМНОГО ЗЛОЧИНУ.

В шопі біля будинку Банку Краєвого Господарства в Рівному знайшли під підлогою кістяк молодої жінки з гарними зубами. Нема сумніву, що доконано тут злочину вбивства, як свідчить про це діра в черепі з правого боку та отвір у лопатці, які походять від кулі або від ножа. Кістяк міг лежати під підлогою кільканацять літ. Доходження ствердили, що в тім часі не пропала ніяка молода жінка з Рівного або околиці. Дальше стверджено, що будинок, у якому містяться тепер бюра Банку Краєвого Господарства, був перед кільканацятьма роками заїздом, а в шопі, в якій викрито кістяк, знаходилася стайня. Був це час живої товарової виміни між граничними містами по обох боках кордону. З большевицького боку перепачковувано масово дорогоцінні річи, так, що Рівне стало централею торговлі брилянтами і золотом. Отже можливе, що молода жінка прибула до того заїзду, що зрештою не мав доброї слави, здалека, а може навіть із Совєтів. Мала при собі правдоподібно дорогоцінности і впала жертвою грабункового вбивства, після чого закопано її в стайні.

КОЛХОЗНІ ЯРМАРКИ.

На зарядження центральної большевицької влади приступлено до плянової орґанізації сільських і районових ярмарків у московській области, в Криму, Україні й на Далекому Сході. Усього, за пляном, в ріжних містах Росії має відбутися протягом вересня й жовтня біля 500 ярмарків. Всі вони, за приписом, називаються „колхозні ярмарки".

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ СВЯЩЕНИКІВ У СССР.

Большевики арештували на Сибірі двох католицьких священиків: о. Єроніма Серпенто й о. Адольфа Криніцького. На Соловецьких островах перебувають тепер 23 католицькі священики.

ПОВОРОТ ДО СЕЛА.

Поворот до села замічують як загальне явище у Франції. Десятки тисяч селянської молоді покидали хліборобство, щоб шукати в місті лекшого прожитку. Коли прийшла кріза, більшість із них утратила змогу заробляти. Тепер міністерство праці влекшує колишнім селянам поворот на землю і дає безплатні залізничі білети та тримісячну заробітну плату, щоб вони могли назад почати працювати на ріллі. Ці полекші дістають мешканці сіл з населенням не менше 3,000 людей, і ті, що мають рідню або другів, які зобовязуються допомогти їм у праці.

104-ЛІТНІЙ ВЕРХОВИНЕЦЬ.

На високім верху коло Микуличина жиє 104-літній Українець, Гуцул Петро Бойко. Не зважаючи на дуже поважний вік, Бойко почувається досить добре, часом сходить іще на долини, а позатим життя для нього тільки на карпатських верхах.

НІДОРІД У БЕСАРАБІЇ.

Південну частину Бесарабії, а особливо райони Цетатея-Альба, навістив недорід. Урожай не перевищує 40—50 кґ. зерна з гектара. Тисячі рогатої худоби гинуть з недостатку паші, селяни цілими юрбами мандрують до міст, шукаючи праці й допомоги.

СКАЖЕНИЙ ВОВК.

До містечка Шухтар у Персії забіг скажений вовк і покусав кільканацять осіб. По довші облаві вовка вбили.

БАНДИТИЗМ ПІД ВАРШАВОЮ.

В околиці Варшави бушувала шайка бандитів, яких герштом був 24-літній Олександер Ксенжик, колишній учень 6 кл. ґімназії. До його шайки належали Конст. Вонсовський, Фр. Малецький. Вл. Ксенжик і Стан. Домославський. Вони напали на двір у Пянках і, стероризувавши вісім осіб, забрали 750 зл. Опісля ограбили адміністратора Урбанського, забираючи йому 600 зл., футро і біжутерію. Та сама шайка сплюндрувала споживчий склеп у Покривниці, де, стероризувавши домівників револьверами, зрабувала 900 зл. готівкою і ріжні товари. Останній напад виконав тільки сам гершт Ксенжик з Вонсовським, щоб мати менше спільників до поділу добичі. Вони напали на дім Рутковського в селі Мєшках, пов. Цеханів. Підчас нападу глухоніма донька Ґеновефа, літ 37, на вид опришків хотіла вискочити крізь вікно. Тоді один із них вистрілом з револьвера положив її трупом після чого бандити заграбили 118 зл. Підчас утечі окружила їх поліційна погоня. Не маючи виходу, Ксенжик стрілив до Вонсовського, опісля відобрав собі життя. Ревізія в домі його матери в селі Буковіце знайшла більшу скількість муніції, два револьвери, ріжні вбрання, шапки, окуляри, маски і т. п. Інших членів бандитської шайки теж арештовано.

В АНҐЛІЇ ВЕЛИКЕ ОБУРЕННЯ ПРОТИ ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН. — Вся анґлійська преса переповнена нападами на Францію, а зокрема на французького премієра Ляваля. Доходить уже до того, що твердять, що це Франція загострила відносини між Італією й Анґлією. Кажуть, що вона це зробила нарочно, щоб при тім конфлікті спекти свою печеню. Кажуть далі, що Франція дбає тільки про свій власний інтерес і про охорону перед Німеччиною, а не звертає уваги на це, що те, що діється в Африці й на Середземнім морі, є життєвою справою для Анґлії. Бож тут іде між іншим про контролю Суеського каналу, а з тим і про найкоротший комунікаційний шлях між Анґлією і її найважнішими кольоніями.

МИРОВА ЗАЯВА.

ЛОНДОН. — Буде виявлена урядова заява, в якій буде підкреслено, що Анґлія не бажає собі війни з Італією. Кажуть, що таку заяву треба доконче видати, щоб усунути підозріння, яких повно в італійській пресі, а в якій підкреслюють, що Анґлія провокує війну з Італією, щоб повалити Мусолінія.

ЗДЕНЕРВУВАННЯ В АНҐЛІЇ ЧЕРЕЗ ЄГИПЕТ.

ЛОНДОН. — Анґлія найбільше затрівожилася тим, що Італія громадить більшу військову силу в Лібії в Африці, бо та сила не може бути звернена проти кого іншого крім Великої Британії. Тому то Анґлія висилає для скріплення своєї оборони ще одну бриґаду піхоти до Єгипту.

ПРО ЩО ИДЕ АНҐЛІЇ?

ЛОНДОН. — Британський уряд дає до зрозуміння, що вся його акція проти Італії є тільки підтримкою Ліґи Націй і її престіжу.

ЧЕРВОНЕ МОРЕ В ІТАЛІЙСЬКИХ РУКАХ.

СУЕЗ (Єгипет). — Порт Масава стає несподівано італійською твердинею. Спроваджено сюди далекосяглі прибережні гармати, що зможуть острілювати ворожі кораблі на яких 20 миль віддалі. Італія нагромадила тут іще й велике число літаків. Удержується постійний летунський звязок з італійськими силами в Африці. В північній Африці має тепер Італія яких 500 літаків. А це є величезна сила.

НОВИЙ ВИНАХІД МАРКОНІЯ НА УСЛУГАХ МУСОЛІНІЯ.

ҐЕНУА (Італія). — Великий італійський винахідник Марконі повернувся щойно з Бразилії з тим, що спішить предложити Мусолініеви новий винахід, з якого буде можна зробити великий ужиток підчас війни в Африці. Є це апарат, що висилає филі на простір до 100 миль далекий і тими филями здержує в повітрю функціонування летунських апаратів на літаках.

ДИКУНИ МАНІФЕСТУЮТЬ СВОЮ ВОЙОВНИЧІСТЬ.

АДІС АБАБА (Етіопія).—Яких 50,000 Етіопців, що прибули з далеких сторін краю, маніфестували свою льояльність до короля та готовість вмерти за вітчину. Були це майже наскрізь дикі племена, що танцювали і кричали, підносячи тим робом воєнний настрій. Кричали: „Ми родилися в боротьбі, жиємо серед боротьби і в боротьбі помремо. Ми є льви, слуги льва".

Король Селясі приглядався довгими годинами тій демонстрації й заки відправив демонструючих на фронт, заявив їм: „Товариші, я буду з вами на побоєвищу і радо буду проливати свою кров разом з вашою за нашу вітчину. Я радше згину разом з вами, ніж піддамся".

Далі король запротестував проти тих мирових пропозицій, які піддає Франція. Заявив, що не буде ніяких мирових переговорів так довго, поки італійська нога буде на етіопській землі.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ГОЛОВНОЇ БИТВИ.

РИМ. — Перша головна битва між італійською армією й Етіопцями буде біля міста Макале. Обидві сторони знають про те й до цього приготовляються.

В АВСТРІЇ ФАШИСТІВСЬКА ДИКТАТУРА.

ВІДЕНЬ. — В Австрії переведено зміну в уряді в нагальний спосіб, але сталося це без проливу крови. Властива влада опинилася тепер в руках фашистівського провідника, князя Ернста Ридіґера Штаремберґа.

ПРОТЕСТАНТСЬКА ЦЕРКВА ПОГОДЖУЄТЬСЯ З НАЦІСТАМИ.

БЕРЛІН. — Є поважні познаки, що буде зліквідований конфлікт у протестантській церкві, та що вона погодиться з націонал-соціялістичним режімом. У такім змислі проголошено вже проклямацію Державної Церковної Директорії. Проклямація зредаґована в компромісовім дусі.

10,000 ЛЮДЕЙ НА СВЯТІ СЕЛЯНКИ.

СОКАЛЬ (Галичина). — На Святі Української Селянки було коло 10,000 людей з 30 сіл.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept l for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сиві і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ПРОЧИЩЕННЯ ЮНІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Відбуваючася в Атлантик Ситі, Ню Джерзі, конвенція Американської Федерації Праці доконала вже одного діла, за яке вона на довгі роки лишиться памятною подією в історії американського робітничого руху.

Від якогось уже часу кілька визначних провідників американського юнійного руху належали до орґанізації „Нешенел Сивик Федерейшен". Ця орґанізація проголосила як свою програму довести до мирного відношення між фабрикантами й робітниками. Вона голосила, що це відношення не мусить доконечно обмежатися до страйків і локавтів та до інших обявів боротьби між двома клясами, але може спиратися на взаїмному вирозумінню та терпимости. Вона признавала, що її зорґанізували фабриканти, але запрошувала до співпраці представників робітничих юній.

Зчасом їй справді вдалося притягнути до себе кількох визначних юнійних головачів. Були там президенти кількох юній, президенти кількох юнійних рад, себто союзів юній, ба навіть віцепрезидент Американської Федерації Праці, що часто заступав президента Федерації, відомий Матю Вол.

Орґанізація скоро показала свою справжню фарбу. Скоро стало відомо юнійним робітникам, що за гарною фірмою бесторонности, миролюбности й толєранції крилося вузьке себелюбство фабрикантської кляси. Хоч фабриканти говорили про безсторонність, вони ніколи не забували про свої вузькі клясові інтереси й ніколи не поминали нагоди їх боронити. Вони ґоворили проти гострої клясової політики робітників, але потурали неменше гострій клясовій політиці фабрикантів. Вони виступали проти страйків як проти прояв вузької робітничої політики, але рівночасно обороняли „відкриту шапу", компанійну юнію та „контракт жовтої собаки", ці найвиразніші прояви вузької політики фабрикантів.

Тому проти участи представників робітничих юній у такій орґанізації повставали вже здавна свідомі юністи. Вони розуміли, що приявність юнійних представників дає повагу безсторонности й толєранції орґанізації, яка такої безсторонности не признає. Своєю участю в „Краєвій Громадянській Федерації" юнійні урядники пособляли тій боротьбі, яку вели хитрі фабриканти проти юнійного руху через цю нібито-безсторонну орґанізацію. Під натиском цеї опінії багато юнійних керманичів відступили від „громадянської федерації". Для витягнення звідти Матю Вола треба було аж резолюції річної конвенції Федерації Праці.

Цей крок конвенції лишиться в історії американського юнійного руху як важний крок для прочищення атмосфери відношення між робітниками й фабрикантами. Відтепер буде ясніше, котрі орґанізації стоять за фабрикантів, а котрі за робітників. І робітничі орґанізації не будуть уже помагати витягати своїми руками каштани з вогню для фабрикантів.

ВІД ПАЦИФІЗМУ ДО ІМПЕРІЯЛІЗМУ

(Від европейського кореспондента).

Конфлікт Італії з Етіопією кидає яскраве світло на внутрішні відносини в Італії. Від 1922 року Італія жие під фашистівським режімом, під диктатурою фашистівської партії. За цей час значно змінився світ, та й сама фашистівська партія дуже перемінилася.

В тих країнах, що жиють під владою диктаторів, бувають такі ситуації, коли диктатор хоче відвернути увагу народу від незавидних внутрішніх відносин тим, що викликує военний конфлікт із сусідніми державами. Тоді та енерґія, що моглаб іти проти диктаторського режіму внутрі держави, піде проти „зовнішнього ворога". І хоч частс диктатори перераховуються у своїх военних плянах, але спокуса велика.

Чи був італійський фашизм такий войовничий і на початку? Ні. Італійський фашизм, що зродився головно наслідком дипльоматичних неуспіхів Італії після світової війни, не був у перших роках своєї діяльности мілітаристичний і націоналістичний. Візьмемо, наприклад, програму фашистів з 1919 року. Тоді Мусоліні домагався скликання в Італії конституційних національних зборів, на основі всенароднього рівного голосування. Італійська конституанта мала би бути членом **інтернаціональної конституанти.** 1919 р. Мусоліні проповідував на вічах та в пресі **„мир між народами"**, а для того домагався в Італії скасування **тайної дипльоматії** і скасування **військової повинности.**

Знаемо з програми італійських фашистів 1919 року, що вони аґітували за скасування монархії, шляхти, бюрократії, політичної поліції, банків, бірж, акційних товариств, вимагали розділу панської землі убогим селянам і робітникам, конфіскації нетрудового доходу капіталістів, передачі великих промислових підприємств (фабрик) робітничим орґанізаціям. Для всіх громадян Італії Мусоліні палко обстоював свободу думки, волю слова і преси.

В теперішній Італії, після 13 літ фашистівської диктатури нічого з вимог програми 1919 р. не лишилося. Мусоліні вживав привабних для маси кличів на те, щоб прийти до влади. Уже перед „походом на Рим" Мусоліні в промові 20. вересня 1922 року дав „скорочений зміст" своєї програми": „Наша програма є дуже проста: ми хочемо правити Італією". Всі інші вимоги давнішої програми фашизму були лише „димовою заслоною" для заслонення дійсних намірів диктатора. Згідно зі своїм учителем французьким синдикалізмом Жоржем Сорелем (у цього немало запозичив і Українець Вячеслав Липинський) Мусоліні уважає, що для маси треба творити міт (казка, вигадка, леґенда), щоб у цей міт маси вірили. Большевики мають свій міт — „світової революції". німецькі національ-соціялісти створили міт „третього цісарства". Мусоліні дав Італії „міт нації, віру в великість нації". „Міт, — каже Мусоліні, — є віра, це пристрасть. Не є конечне, щоб він був реальністю" („Нон е нечесаріо, ке сіа уна реальта").

З порівнання „міту соціяльного", що панував у програмі фашизму в 1919 р. і „міту національного", що прийшов пізніше, бачимо, що Мусоліні ліквідував одну „казку" і почав ширити другу. Замісць свободи в вільній державі Мусоліні - диктатор на перше місце в державнім устрою ставить поліцая. Що є держава? — казав Мусоліні в своїй промові в парляменті 15. липня 1923 р. „Держава є поліцай"! („Льо стато ке коса е? Е іль карабініере!)

Міт „великости нації", як виховно - політичний засіб, у народів поневолених може відограти позитивну ролю. Знаемо, як Греки, Поляки, південні Славяни, Чехи і ін. в своїй боротьбі за волю зверталися до минулого і навіть (як Поляки) творили історичні леґенди про вигадані великі діла предків, щоб спонукати нащадків до наслідування. Але народам самостійним культ „великости нації", що межує з меґальоманією, може наробити шкоди. Бо такий нарід може не розрахувати своєї сили і влізти в небезпечний конфлікт з чужими державами. Ця манія великости приготувала Німеччині поразку в світовій війні 1914—1918 рр. („Німці, мовляв Вільгельм II., не бояться нікого на світі, тільки Бога"). І Мусоліні своїми завоїстими промовами кличе італійську молодь добувати слави в джунґлях Африки. Але цими плянами він наражає проти себе Анґлію і багато інших держав. З цього видно, що політика не повинна кермуватися тільки почуваннями. В політиці треба мати насамперед тверезу голову, що бачить границю між фантазією („мітом") і суворою дійсністю.

С. М.

ЩО ЗМІНИЛОСЯ В СОВЄТАХ ВІД ЇХ ВСТУПУ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ?

(Меморіял поневолених Москвою народів на останній женевській сесії).

Голова XVI-тих Зборів Ліґи Націй дістав 19. вересня ц. р. у Женеві від представників поневолених Москвою народів — Азербейджану, Північного Кавказу, Грузії, Туркестану й України, — такий меморіял:

Пане Голово,

18. вересня 1934. року, в день, коли СССР був прийнятий до Ліґи Націй, ми, представники народів Кавказу, Туркестану й України, подали протестаційний лист на імя Вашого попередника, Голови XV-тих Зборів. У тому листі було сказано:

„Ми дуже розчаровані, що СССР приняли до Ліґи Націй без ніяких застережень супроти московського уряду, який доконав акти аґресії проти наших країн і тримає їх під своєю військовою окупацією, який панує лише завдяки теророви, який установив примусову працю і кріпацтво для своїх підданих, який своєю злою політикою виголодив наші багаті країни".

На наш протест делеґати ріжних країн відповіли, що, признаючи правду нашим арґументам, вони вірять, що прийняття навіть без ніяких умовин СССР до складу Ліґи Націй обовязково приведе до еволюції режіму поневолення, під яким страждають наші народи, підбиті силою червоної армії.

Вже рік, як совєтський Союз є членом Ліґи Націй і ми можемо ствердити, що режім у Совєтах не тільки не поліпшився для наших народів, а навпаки, у деяких відношеннях став ще гірший.

Цей останній рік приніс нове збільшення червоного терору. Так, наприклад, атентат проти Кірова дав притоку совєтській владі розстріляти без суду 132 особи, що приналежали до ріжних народів СССР, і в ніякій мірі не приймали участи в атентаті. Одначасно з тими розстрілами переведено численні арешти і масові висилки. Отож народи СССР і надалі знаходяться під режімом терору.

Релігійні переслідування, розстріли священиків, що належать до ріжних віроісповідань, не зменшилися після вступу СССР до Ліґи Націй. Ніяка індивідуальна свобода не існує у тій країні, яка хоч і належить до Ліґи Націй, зневажає абсолютно всі права людини і громадянина.

Режім примусової праці існує таксамо на цілому просторі СССР. Висланціж до північної Росії живуть у страшних умовинах нелюдської каторги. Решта населення, так звана „вільна", змушена терпіти суворі розпорядки совєтського режіму про працю, які й надалі залишаються в очевидній суперечності з конвенціями, устійненими Міжнароднім Бюром Праці.

Щоб обманути світову опінію і бути ніби гідними Ліґи Націй, совєтські урядові чинники роблять вигляд, ніби переводять деякі реформи для зміни їхнього режіму. І так, 17-тий зїзд комуністичної партії, що відбувся у січні ц. р. у Москві, устійнив на будуччину основи виборчої реформи для Совєтів, згідно з якою нова система мусілаб дати деякі вигоди селянству. Але цей проєкт, якби навіть його і колись зреалізовано, не змінить нічого в сучасному стані, бо режім терору і абсолютний брак свободи, ніяк не дозволять поневоленим Москвою народам використати цю „зміну".

З другого боку совєтський уряд, знаючи, як дуже система колєктивізації у сільському господарстві занепокоїла світову опінію, — робить вигляд, що він ніби поліпшив режім у колхозах. Але при більш уважному розгляді реформи 1935 року у сільському господарстві, ясно видно, що в основі ніщо не змінилося: Совєти лише підтвердили і впорядкували свої попередні розпорядки, установили межі колхозних земель, підтвердили (те, що вже було перед декретами 1935. р.) право для колхозників мати огороди біля хат та трохи худоби, але майже ввесь простір колхозної землі залишається в комунальному посіданні колхозів, а селяни й надалі залишаються новітніми кріпаками, і всі наслідки такого совєтського ладу, як наприклад голод, і надалі загрожують народам СССР.

Совєтська влада змінивши карткову систему на хліб тощо, представляла цю зміну як великий проґрес у сфері харчування СССР. Але хоч та зміна і збільшила скількість продуктів на ринку, вона одночасно збільшила і ціни на хліб і на інші споживні продукти, у наслідку чого народні маси живляться в цей мент ще гірше, ніж підчас карткової системи.

Поруч з цими „реформами" останнього часу ми мусимо згадати нові заходи, які ніколи ще не були стосовані у таких розмірах: совєтський уряд силоміць виселює населення прикордонної смуги завширшки від 50 до 70 кільометрів. З другого боку на Україні, наприклад, совєтська влада встановила другу лінію оборони на віддалі 150—200 кільом. від кордону і на тій лінії також українське населення виселено на північ Росії, а на його місце присдано чистокровних Росіян з центру совєтської імперії. Анальоґічні заходи вжито також у Карелії, на Кавказі та в Туркестані.

Всім у памяті ті методи, що існують і сьогодні, згідно з якими найбагатших селян (куркулів), що виявляли спротив совєтському режімови, веселювали разом із цілими родинами; так лише на Україні яких два і пів міліона людей вислано на загибіль на Сибір чи на північ. Ті драконські розпорядки, енерґійно приноровлювані надалі на прикордонних просторах Союзу, загрожують самому існуванню деяких народів.

Вказуючи на ці факти, мусимо підкреслити ще й те, що від часу вступлення совєтського Союзу до Ліґи Націй частина моральної відповідальности за сумну долю наших поневолених Совєтами народів паде і на женевську інституцію.

Ми гаряче протестуємо перед Вашою Ексцеленцією проти окупації Москвою Кавказу, Туркестану й України, проти режіму терору, під яким терплять народи, що ми їх представляємо, а також Татари Волги й Криму, Білоруси, Карельці, козаки ріжних земель (Дону, Кубані та ін.) і все населення совєтського Союзу.

Дохто сподівався, що з прийняттям СССР до складу Ліґи Націй розкладовий дух, що його Москва сіяла по цілому світі, зменшить свою активність. Але останній конґрес Комінтерну, що відбувся в Москві, резолюції, прийняті на ньому, особливо промова референта Димітрова, виголошена у присутності і за апробатою диктатора СССР Сталіна, якого навіть вибрано до Виконавчого Комітету Комінтерну, доказують, що ніщо не змінилося в намірах і ділах Москви після її допущення до Ліґи Націй. Москва веде подвійну гру: паралельно з „миролюбною" політикою народного комісара Літвінова, вона веде політику втручання у внутрішні справи всіх країн і активного продовження роботи Комінтерну, який працює ніби під прапором антифашизму, а за яким стоїть тверда воля викликати всесвітню революцію, — що вже викликало недавні протести Злучених Держав і Японії та інших держав.

Ми певні в тому, що з пактом Ліґи Націй абсолютно не погоджується факт присутности в цій високій інституції представника уряду, який базує свою владу на актах аґресії проти численних народів, який чигає знищити світовий спокій і лад, пропаґуючи громадянську війну і всесвітню революцію.

Закінуючи наш лист, звертаємо увагу Вашої Ексцеленції на той факт, що, не зважаючи на жахливі переслідування, їхні жертви, наші народи продовжують і надалі запеклу боротьбу за національну незалежність. Ми переконані, що ціла Ліґа Націй дасть свою цінну підтримку нашим справедливим вимогам.

Просимо прийняти і т. д.

Цей мемурандум підписали:

від **Азербейджану — Мір Якуб,** голова Азербейджанської делеґації;

від **Північного Кавказу — Т. Шахман,** член Національного Центру;

від **Грузії — А. Ченкелі,** бувший Грузинський посол у Франції;

від **Туркестану — М. Чокаєв,** делеґат Національного Комітету Туркестану;

від **України — О. Шульгин,** делеґат Українського Національного Уряду.

„Журналь де Женев" у своїому числі 259. з 21. вересня ц. р. помістив на першій сторінці майже цілий текст того меморіялу під наголовком „Реріж утисків". Знаючи вплив і значіння тієї загально відомої поважної ґазети, можна гадати, що до голосу поневолених народів прислухується і світова опінія.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Бо це татко.

— Мамо, я буду добрий, але дайте „нікля".

— Ого, який мудрий! А диви, татко мусить бути добрий, хоч не дістає нічого.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

— 77 —

— Та не може бути, щоб такий ліс випалювали. То це ж першокласний матеріял... З такої он сосни... — і дядько показує батогом на товстючу деревину, — дощок на цілу хату наріжеш.

— Ох, Боже, Боже, — тошніла безупинно Настя. — Ото їдемо, їдемо і кінця краю нема. Завезе ото десь на край світа...

— Ха-ха-ха! — голосно реготе Ковальчук. — Пів дня піском плужимося і вона вже думає, що кінець світа. Я тобі цілу Расею здовж, поперек і як хоч поїздом зїздив, на Уралі, в Сибірі, у Владивостоці був, океан бачив і то кінця не було. Расея широка...

— Широка, а місця мужикові брак, — розважає Матвій. — Що по тому, що широка.

Володько слухає розмови дядьків і думає: — Колись поїду і я по Росії. Приємно так зїздити її. Там ліси, там поля, там моря. Їдеш, їдеш і ні краю ні кінця...

День ясний, мов око. Сосни майже непорушно стоять. Часами у лісі когось зустрінуть. „Дзінь добрий!" — витають дядьків ті люди. Дивне привитання...

— Чого вони, тату, дзінькають, — Володько питає в батька.

— Хіба ж не знаєш? То ж по тих лісах Ляшки все... Голота. Сама біда...

Володько вдоволений. Батько відповідає йому, мов дорослому. А дядьки тим часом розважають, яким чином ті Ляшки у наші ліси дісталися.

Пани їх як чиншовиків насадили, щоб лісів їм не повідбирали. Але кепсько їм на тих пісках ведеться. Села маленькі, обдерті. Діти майже голі. Жінки якісь виснажені, брудні.

— А кеди, люди добрі, їдете? — питають часом підвідчиків. Говорять вони по нашому, лиш деяке слово не людське вставлять.

— У світ, — відповідають їм. — Світ великий...

— Але вам тут у тих лісах мабуть не дуже великий. Не поїдять вас вовки?

— А, ми й самі, як вовки... Коли б тільки одкенди взявся такий вовк...

У невеличкому скучному сельці Гісерній відпочинок. Сонце вже за полудень. Тут нагнали ще одну валку Миколи Гнидки. Почалися витання, але у Гнидки всього тільки чотири підводи, а у Матвія аж дванадцять.

Полуденок. Розстеляються на дорозі настільники, крається паска, хліб, ковбаса, сир, масло. Зявляється оковита і чарка кружляє, з початку на одну ногу, опісля на другу, далі за Святу Тройцю, ще далі за чотири хатні кути... Голоси дядьків набираються сили і деякі затягають „Христос воскресе із мертвих", але ця пісня виходить якось не по церковному, веселіше, живіше...

Жінок збільшилося. То була одна Настя та Катерина, яка ввесь час вела корови, тепер добавилася ще Марта зі своєю свекрухою і молодою її дочкою. Але жінки не можуть розвеселитися. Навіть чарка за Святу Тройцю не зрушує їх крижаного смутку.

Коли виїхали з лісів на широкий шлях, коні були зовсім потомлені. Але зупинятися для відпочинку не було часу. Всі хатіли конечне ще за дня доїхати на місце. Цілий день їзди. Боже, як це далеко. Навіть Володькови, і то видалося, що вони заїхали Бог зна куди. Стільки сіл минули. Минули містечко Шумсько над Горинем. Минули Васьківці, Рохманів. Нарешті Жолобки і знов ліс.

Але тут не приходилося вже довго лісом їхати. Кілька верстов минули і виїхали на тилявецькі поля.

— Тилявка, Тилявка! — гукав перший підвідчик.

— Боже! Тилявка! Так от де вона. Велитенське сонце над нею. Перед нею широке поле, по боках синіє ліс. Настя розглядала навкруги поля. Дядьки хвалили: — О, то, чуєте, куме Матвію, поле ту не плохе... Їйбо не плохе... Таке поле, хоч би й кому...

При заході сонця вїхали на подвіря панського двору. Досить великий обідраний дім. У ньому вмістилося уже три родині. Одна кімната лишилася для Матвія і кухня для Гнидки.

Зправа у віддалі велитенська клуня. Перед нею потужний чорний паровик з високим комином. З боку маґазин на пашню, а напроти, за великою калюжою, яку чомусь звуть ставок, довга конюшня. Коровarня далі за конюшнею...

Багато родин було вже тут. За дорогою стояла ще одна батрацька хата і там містилися також пять родин.

По приїзді Матвія посходилися багато чоловіків, жінок, дітей. Плач, вигуки. Настя голосить, ніби над покійником: — І що я, люди, тут робитиму? І що я діятиму? І куди він мене привіз?...

Володько ходить надутий, дещо помагає зносити з возів. Не було куди дати всіх річей, які навіз Матвій. Невеличка кімнатка, призначена для цілої родини, майже вся завалена мішками з борошном, крупами, пашнею, кадубами. Нема де повернутися, нема де прилягти, нема де повісити колиску з дитиною.

Багато річей приходиться дати на горище, бодню з салом поставили у маленьких сінцях коло кухні. До кухні треба переходити через кімнату Когана. Нема куди дати курей. По дворі ходить величезний гурт птахів і ніхто не знає, чиї вони. Одні баби якось розпізнавали. Свині, корови і коні дали до спільних хлівів.

Володькови спочатку було цікаво. Бачив багато нових людей. Бачив місцевих хлопчиків. У всіх чомусь лишаї. Якісь не такі, як у Дермані. Штанці у них з барвленого доморобного полотна.

Але коли прийшов вечір, коли він відчув страшну втому і не було місця навіть, щоб присісти, ні то прилягти, тоді він по перше пригадав старий дім.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПАРТІЯ Й НАЦІЯ.

Нюйорський алдерман (лавник) Ламберт В. Ферчайлд підніс на зїзді жінок републиканської партії в Ню Йорку гадку, щоб републиканські бесідники, що будуть їздити незадовго по краю з промовами проти політики президента Рузвелта, не говорили школи про Злучені Держави як про демократію, а тільки як про републику.

„Я надіюся дочекатись того часу", говорив він, „коли наші бесідники не будуть ніколи говорити про наш край як про демократію або про демократичні принципи. Вживання цих термінів причинилось немало до упослідження републиканської партії в нашім краю".

Якщо републиканці мають підставу до нарікань, то демократи можуть собі сказати, що говорення про Америку як про републику розголошує републиканську партію та упосліджує демократичну.

„ДЕМОКРАТІЯ".

Осторога нюйорського републиканського алдермена буде мати може хоч ту користь, що зверне людям увагу на значіння цих двох слів, яких люди в Америці часто вживають, не розбираючися докладно в їх значінню.

Слово „демократія"—грецького походження. Складається з двох слів: „демос" — народ та „кратія" — правління. З питомою їх мові здібністю лучити вкупу більше слів у милозвучну цілість Греки злучили ці два слова та розуміли під „демократією" свій ідеал правління — правління народу, „народовластя". За цим ідеалом всі горожани мали сходитися разом для наради та голосування над публичними справами.

„РЕПУБЛИКА".

Зате „република" — походження римського. В римській мові це не одно слово, а два окремі слова: рес публіка, що по нашому значить дослівно стільки, що „річ публична" (вселюдна).

Слова „рес публіка" представляли римський ідеал правління. Римська фраза підкреслює ідеал суцільности держави. Кажучи „рес публіка", Римляни відчували, гейби хтось говорив про публичне, громадянське добро, добробут, без огляду на те, як його добуто. Звичайно вони вважали, що це публичне добро добувається через представників народу, вибраних народом і управнених виступати за нарід.

„ДЕМОКРАТІЯ" Й „РЕПУБЛИКА".

Тому й під „демократією" треба вважати таку систему, де кождий горожанин сповняє безпосередню урядову функцію. Така система можлива тільки в малій громаді, як наприклад у містах давньої Нової Англії, де існували на це „міські збори" („тавн мітингз") або у старинній Греції, де кожде місто було властиво окремою державою.

Засад справжньої демократії, як її розуміли Греки, не можна перевести в краю, так кім великім та численнім, як Америка. Тут люди тільки стараються наближитись до цього ідеалу, заводячи такі новости, як „референдум" та „ініціятиву".

Під „републикою" треба розуміти систему, де народ пробує досягнути публичного добробуту через діяльність вибраних народом представників, які виступають в імени народу. Це була первісна думка основників політичної системи Злучених Держав Америки.

Як бачимо, Америка намагається рівночасно бути демократією й републикою. Багато політичних спорів треба приписати якраз тим зусиллям погодити з собою заходи до „демократії" із заходами до „републики".

ЧИ „РЕПУБЛИКАНЦІ" СТОЯТЬ ЗА РЕПУБЛИКУ?

З історії американських партій ясно, що ні демократична ні републиканська партія не має нічого спільного специфічно з демократією, чи там з републиканізмом. Демократична партія не побивається за демократію, як републиканська партія не побивається спеціяльно за републику. Є це просто назви, яких ухопилися для називання партії для звичайної вигоди, просто тому, бо це імя було популярне. Зовсім, як одна нафтова компанія називається „стендарт", хоч вона певно не хоче собою нічого міряти, а пекарня „королівською", хоч не мріє навіть про те, щоб дати своє печиво нюхати королеви, чи там пекти по королівськи.

Демократична партія могла би з такою самою слушністю називатися републиканською, а републиканська демократичною. Свого часу вони навіть і мали інакші назви.

Це добре відома політична хитрість. Нагадується австрійська християнсько-соціялістична партія, про котру говорили, що вона тому так називається, бо не має нічого спільного ні з християнством, ні з соціялізмом.

КЛОПОТИ З НАЗВОЮ.

Що колись виглядало на вигоду, зчасом показалося невигідним. Ще підчас світової війни републиканці протестували проти того, щоб уряд уживав як клича „Війна за демократію", бо, мовляв, це розголошує демократичну партію. Тепер цей самий протест підноситься серед самих републиканців.

Та не винуваті тут демократи, а тільки це купецьке трактування партійної назви, що цікує Американців, з одного боку, та питомий Америці брак постійних політичних засад у партійній політиці, з другого.

Шукати виходу в цей спосіб, щоб уважати слово „демократія" за „табу", за „трефне", на багато не придасться. Часи „трефного" минаються. Їдять жиди свинину й пють магомедани вино.

Чи не краще булоб дати партії якісь постійні засади, а потім назвати партію за цими засадами?

НЕ ПРИСЛАЛИ СТАТИСТИКИ Й ІСТОРІЇ

ДО ПРОПАМЯТНОЇ КНИГИ У. Н. СОЮЗА ОСЬ ТАКІ ГРОМАДИ, В ЯКИХ Є ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА:

Алтуна, Па., Амстердам, Н. Й., Ансонія, Конн., Асторія, Л. Ай., Обурн, Н. Й., Барнесборо, Па., Белфонт, Па., Бентлейвил, Па., Бетлегем, Па., Бервик, Па., Бінггемтон, Н. Й., Бриджпорт, Конн., Кемпбел, О., Кантон, О., Карнегі, Па., Сентрал Фолс, Н. Й., Котсвил, Па., Кос-Коб, Конн., Кромптон, Р. Ай., Данбері, Конн., Дербі, Конн., Деслодж., Мо., Дургамвил, Н. Й., Донора, Па., Едвардсвил, Па., Ірі, Па., Етна, Експорт, Па.,

Іст Шікаґо, Інд., Форбес Ровд, Па., Форествил, Конн., Фар Ракавей, Н. Й., Фарел, Па., Ґалвей, Н. Й., Ґлестонбері, Конн., Ґлен Лайон, Па., Гартфорд, Конн., Гастингс он Гудсон, Н. Й., Гемпстед, Л. Ай., Гомер, Па., Ізелін, Па., Ізелін, Н. Дж., Джамейка, Л. Ай., Джінет, Па., Джессуп, Па., Канзас Сіті, Канн., Кентон, В. Ва., Лейквуд, О., Лейтроб, Па., Локост Пойнт, Мд., Лундіс Лейн, Па., Лічбург, Па., Мадісон, Ілл., Маганой Плейн, Па.,

Менвил, Р. Ай., Мейнфілд, Па., Милвил, Н. Дж., Майнерсвил, Па., Москіґан Гайтс, Міш., МкКіспорт, Па., Монт Кармел, Па., Назарет, Па., Нескеґонінґ, Па., Ню Александрія, Па., Ню Бронсвик, Н. Дж., Ню Кесл, Па., Ню Провіденс, Н. Дж., Найаґара Фолс, Н. Й., Норвик, Па., Ормрод, Па., Пікскіл, Н. Й., Піорія, Ілл., Фінікс, Ілл., Плейнсвил, Па., Провиденс, Р. Ай., Плейнфілд, Н. Дж., Ровей, Н. Дж., Росфорд, Огайо, Рон, Па., Саґіно, Міш., Сейр, Па., Скрентон, Па.,

Шарон, Па., Сімсон, Па., Сликвил, Па., Смок Рун, Па., Савт Плейнфілд, Н. Дж., Соблет, Вайоминг, Сайксвил, Па., Стейпелтон, Н. Й., Сейнт Луїс, Мо., Шенандоа, Па., Тамс, Ва., Тонтон, Масс., Тейлор, Па., Толідо, О., Томастон, Конн., Торп, Вис., Ютика, Н. Й., Вандерґріфт, Па., Вестбері, Н. Й., Вестчестер, Н. Й., Вест Гамонд, Ілл., Вест Нютон, Па., Вудгейвен, Н. Й., Вудлон, Па., Вайстон, Л. Ай., Вест Гарвей, Ілл., Віліямставн, Н. Дж., Єйсборо, Па., Йорквіл, О., Йонґставн, О., Зейнсвил, О., Зіґлер, Ілл.,

СОЮЗОВЦІ З ВИЩЕ ЗГАДАНИХ ГРАМАД!

Ми певні, що Вам усім залежить на тім, щоб у Пропамятній Книзі У. Н. Союза була коротка історія тих громад, в яких Ви жиєте і працюєте і де виховуєте молоде наше покоління в такім дусі, щоб воно заняло по Вас місце й продовжувало там українське життя. Треба те вписати в Пропамятну Книгу, що Ви там жили і працювали. І тому ще раз просимо Вас **негайно** подати нам хоч короткі відомости про те, як довго живуть Українці в тій і тій громаді, скільки приблизно є там Українців, чи є церква, школа, Народний Дім, бібліотека. Подайте далі число наших товаришів, а ще далі число бизнесменів та професіоналістів, як адвокатів, лікарів, учителів, інжинірів, аптикарів і т. д.

Якщо кожда громада виповнить ось так свій обовязок, то матимемо образ життя нашої іміграції в Америці. Просимо наших громадян зрозуміти вагу цеї загально народньої справи і надіслати потрібні інформації на адресу „Свободи".

Дан Бергман.

МОРСЬКА КУПІЛЬ.

Морські купелі то таки щось чудове. Свіжа, солона купіль літом найбільша приємність. Хвилі розбиваєш руками, а як трохи змучишся, обернешся горілиць і відпочиваєш, вдивляєшся в голубе небо, а живіт лагідно підніється та спадає на поверхні води тай так перестерігає рибальскі човни та прибережні кораблі — ах, то чудове! Я, Бльомберг і Йогансон виплили якось тут човном, щоб купатися біля острівчика. Та ми ще недалеко відплили, як Йогансон став дуже неспокійний і радив, щоб ми попросту розгянулися в човні й зараз таки скакали в воду. Заки ми ще могли противитися цьому, він скинув зі себе свою літню поволоку та скочив у воду. Воно виглядало справді дуже привманливо. Не тревало багато хвилин, як роздяглися і ми: Бльомберг і я.

Та Бльомберг не вміє плавати. Тому він забрав зі собою міхурі до плавання. Я привязав йому міхурі та втрутив його в воду. А Бльомберг, хоч мав такі добрі міхурі — боявся. Боявся, що хвилі понесуть його. Тому я постановив прицепити до нього якір. Я перевязав його сильним шнуром і вкинув якір у воду. Ісусе Христе! Шнур був закороткий! „Буль, буль, буль!" сказав Бльомберг і після того пірнув під водою. Вода була дуже прозірна. Ми могли там під водою бачити Бльомберга дуже добре. Виглядав він на нервового. Та й не дивота. Тимчасом Йогансон пірнув аж до нього. Одначе там у глибині було щось у непорядку. Бо ніодин із них не випливав на верх. Я зрозумів усе. Бльомберг причепився до Йогансона наче пявка.

Я схопив ножик у зуби, скочив і пірнув глибоко між них обох, шарпнув ножем та розрізав шнур і відрізав собі шматок великого пальця лівої руки.

Помало стали ми випливати всі три на поверхню води. Бльомберг і Йогансон були дуже перетомлені, а Йогансон головно з люти.

Човен самособою вихіснував цю нагоду, на власну руку відплисти собі від нас. Я гадав, що вже ніколи не здогоню його. Та я зручний пливець. Воно вкінці вдалося мені. Одначе воно не так легко тому, хто купається, видістатися в човен, як звичайно люди думають. Я старався зайти човен з боку, та човен тоді став виявляти охоту перевернутися, набрав в себе води, так, що наші річи стали плавати. А я старався видістатися спереду животом, та це було лише так, що я та човен скакали глупо то вгору то вділ. Потім я старався ззаду закинути ноги в човен. І воно мені вдалося, та що до чорта мали робити ноги в човні, коли решта мого грішного тіла висіла на воді!

Тут фукаючи надплив Йогансон і взявся що сили помагати мені, коли тимчасом Бльомберг поводенько, одначе повно довіряючи своїм міхурам, доталапувався на широке море.

Посеред того горя почув я, що хтось кличе від берега. Моя служниця стояла на самому крайчику суходолу, вимахувала білою запаскою та кричала: „Прошу панів уже чимскорше віртатися до дому, вже обід!"

Боже, як я в цій хвилині ненавидів цю дівчину!

З люти я схопився що сили човна. Йогансонови вдалося вилізти мені на спину, я метнувся нагально і Йогансон лежав у човні наче мішок. Потім він подав мені руку і я вратувався. Потім ми стали веслувати до Бльомберга, та ми не старалися його витягнути в човен, а так доволікли його щасливо до суходолу.

Обід після того всього смакував нам знаменито.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 15. вересня померла щира й заслужена українська патріотка Марія з Рехлівських Штик. Покійна була одною з основниць Союза Українок в Дітройті та брала живу участь в народнім житті — культурнім і політичнім. Походила зі Скалату над Збручем. В Канаді вийшла заміж за п. Александра Штика, що був там тоді народнім учителем. Дім громадян Штиків був відомий у Дітройті зі своєї гостинности, а ті з гостей, що приїжджали до Дітройту і бували в тім домі, памятають Покійну як щиру українську душу. Похорон Покійної відбувся при співучасти всіх місцевих українських організацій. Похоронний похід їшов найкращими вулицями міста.

Покійна мала звязки і з визначними Американцями, між іншими і з жінкою бувшого говернора стейту Вілбера Брокера, з якою вона писала інформаційну тезу про Українців в Америці.

ТАЙНА МУРИНСЬКА СЕКТА МІОТО

Чеський учений чернець Шебеста, що як місіонар працює в Африці, описав життя деяких муринських племен. Головнож займається тайним союзом чорних убивників, що зовуться Біото. У деннику черця Шебести читаємо між іншим таке:

Недалеко від села Ліпонго, де я розтаборився над потоком Асунгура, я навіть не прочував, що я знайшовся в околиці, в якій живуть Міоти. Як я раз обійшов одно село, дуже зчудувався, коли побачив багато пустих хат. Коли я спитався, яка цьому причина, довідався, що тут був осередок страшних Міотів, яких влада винищила. В селі Бомілі показали мені на поляні місце, де стояли великі шибениці, на яких у 1922. році повісили десять Міотів. Шибниць уже нема, та довкола ростуть іще пальми й шепчуть про дивні пригоди цеї країни, головнож як то вішали десять Міотів. Бо тих десять Міотів пожертвували своє життя добровільно, щоби лише спасти життя своїх ватажків, якого називали „батьком", і іншим начальникам. Ці останні були винуватцями, та вони в рішаючу хвилину вговорили невинних хлопців, щоби зголосилися як винуватці. Впевняли їх, що їм нічого не станеться. Колиж невинні станули під шибеницями, перелякалися та стали запевняти, що вони невинні, а всеж не хотіли видати справжніх винуватців. Переплатили це життям. Кілька літ опісля помер „батько" і хата його лишилась пусткою. Його близькі співробітники розбіглися перед владою на всі сторони тай так багато хат стояли пусткою.

Раз у моїй мандрівці прийшов я в село, якого мешканці жили в вічному страху перед чорними убивниками. Надармо білі при помочі воякібтуземців перешукували всю околицю. Знайшли багато слідів леопардів і багато людських трупів з роздертим горлом, та чорних убивників не було ні сліду, хоч вони в тих днях допустилися 23 убивств. Населення було так залякалося, що ніхто не важився вийти з хати. А ті, що мусіли виходити, виходили озброєні від ніг до голови. Я бачив одного туземця, що стояв на варті, а його жінка на краю ліса збирала йому ріща. Одного вечора, перед хатою, в якій я задумав був заночувати, сиділа при ватрі мати з доросли сином. Помало став западати вечір. Синови здавалося, що чує якийсь шелест у недалеких кущах. Глянув на кущі та з жахом побачив одного Міота. Сама тоді мати була на хвилиночку відійшла від ватри й уже приключилося вбивство: син упав жертвою. Як мати вернулася, не застала вже сина. Своїм криком поставила на ноги все село, чоловіки пустилися в погоню. Та в кущах знайшли лише трупа сина з перерізаною гортанкою.

Страшний цей союз чорношкірих убивників. Із дотеперішних дослідів виходить, що цей союз служить для якогось обряду та що вбиства відбуваються за відомом і дозволом старшин. Найбільше поширений союз Міото був серед племени Бабалі, та є такі вбивники також у племени Бафразія, що є відомі як славні ковалі. Вони роблять зброю, похожу до щоки леопарда, якою роздирають жертві гортанку.

Коли ватажок, званий „батьком" хоче де основати новий союз, іде в таке село, приходить до старшини та виявляє йому свою думку. Коли старшина годиться, починає організувати союз. Туземець, який хоче вступити до тайного союзу, мусить насамперед зложити свого роду іспит. А саме має деньбудь убити якогось чоловіка та зїсти його. Потім мусить лісом, кущами, мочарами, горами нести тягар, що важить стільки, як труп чоловіка. Виконує це вже в „однострої". Як зложить „іспит", приймають його до союзу. Коли не зложить „іспиту", не допустять його до союзу, однаке під загрозою смерти не може нічого зрадити. „Однострій" і виряд тих убивників оригінальні. На грудях мають свого роду панцир, що їх досить добре охороняє. Зроблений той панцир з деревляних плиточок і є доволі сильний. Горішня часть тіла й голова закриті плетінкою із сильного волокна. В поясі мають іще спеціяльний плащ, у якому вони похожі на леопарда. Тому їх і зовуть „леопардівцями". Накривало голови має два отвори для очей, решта закрита. До підошв прикріплюють собі плитки з якоїсь гуми, отже їх сліду не видно. В руках мають палицю, що з кінця є залізна, а похожа на леопардову лапу. Зброя їх схожа на леопардову щоку. Крім того мають на лівій руці прикріплений довгий на яких чотири цалі серповатий ножик, а на правій доволі довгі „зуби". Ножиком розпорюють тіло жертви, як леопард пазурами, а зубами „гризуть".

Як хочуть на когось напасти, все їх вибирається 5—6 людей. Виходять іще за дня. Свої причандали носять під пахою, як який інший предмет. Нападають звичайно вечором і то з кущів. Де нема кущів, там повзуть по землі й так підкрадаються до жертви. Поодинокі вбивники віддалені один від одного приблизно на 20 ярдів. Перший нападає на жертву зі зброєю і якстій несе її до другого, цей до третього і т. д. Звичайно жертва вмирає вже за першим ударом і не має часу боронитися.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

ДО ВСІХ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА І ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, КОТРІ ЗМІНЮЮТЬ СВОЮ АДРЕСУ.

Хто з членів У. Н. Союза, або передплатників, змінює свою адресу, мусить виповнити наступне:

1) Переслати 10 центів, які Адміністрація платить за вироблення „стенсля". 2) Подати виразно число відділу, до котрого член належить. 3) Подати стару адресу. 4) Подати нову адресу.

Стара адреса була:

Число відділу ____________

Імя ____________

Улиця ____________

Почта ____________

Нова адреса є:

Число відділу ____________

Імя ____________

Улиця ____________

Почта ____________

Хто при зміні своєї адреси не подасть виразно числа свого відділу і не перешле 10 центів почтовою маркою, хай не нарікає, що одержує „Свободу" не правильно.

Адміністрація „Свободи".

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

КОРАБЕЛЬ-КОЛЬОС.

Дещо про новий надпароплав Кюнарда Вайт Стар Лайн „Квін Мері".

Новий величезний пароплав корабельної компанії Кюнард Вайт Стар Лайн „Квін Мері" (Королева Марія) має дуже багато прецікавих річей. Подаємо тут деякі найважніші, що заінтересують кожного читача.

Розміри: довгість 1,018 стіп; ширекість 118 стіп; високість від споду до вершка 135 стіп; до верху переднього комина 180 стіп; до вершка щогли 234 стопи.

Оконечна величина й містота будуть означені щойно тоді, коли „Квін Мері" буде викінчена й виміряна Ллойдами. Коли цей надпарохід зведено, то він перевищив усі кораблі на світі, бо його вага виносила 37,000 тон.

Новий пароплав переїжджатиме з Англії і Франції до Злучених Держав у чотирох днях.

Свою правильну службу розпічне в червні 1936 р., а пробну їзду десь коло 21 травня наступного року.

Новий надпароплав є найдовший корабель, який досі колинебудь збудовано, міряючи його здовж водної лінії.

На нім є 12 покладів. Променадний поклад довгий 750 стіп, що рівнається цілій довготі славної „Мавританії".

Новий корабель є 20 разів довший від „Британії", першгоо кюнардера

Сталеві плити снасти довгі 8 до 30 стіп.

Корабель помістить 3,500 осіб, включаючи залогу.

Снасть має 37 непротікальних переділок.

Холодільне місце займає 60,000 кубічних стіп.

Корабель гнатимуть 4 турбіни 4 шрубами. Опалюватись буде нафтяною ропою.

Для забезпеки пасажирів і служби є 24 непотопальні моторові човни, зроблені зі сталі, а на кожнім зміститься 145 осіб.

В кухнях знаходиться 200,000 штук начиння і 100,000 штук видельців і ножів.

Самі декорації коштуватимуть 2½ міліона долярів.

Машини мають силу 200,000 коней — найбільша досі сила на якімнебудь кораблі.

На кораблі буде 10,000 електричних приноровлень, 30,000 лямп і стільки світла, скільки потрібно для міста з 150,000 мешканців.

„Подушкові" машини, подібні до тих, що є в найновіших автомобілях, але уставлені на величезну скалю з відповідними змінами і на великанських пружинах, дають запевнення, що на кораблі не будуть чутні ніякі дрожання.

„Квін Мері" має гострий дзюб, подібно як „Мавретанія", славна між усіми купецькими кораблями зі своєї скорости.

Снасть захоронена подвійним дном через цілу довготу корабля.

Соняшний або спортовий поклад довгий 600 стіп.

На кораблі є 6 великих опалових збірників, а кожний опалюватиме пароплав 8 годин. Наповнювання цих збірників відбувається без ніякої перешкоди вантаженню корабля іншими річами, або виладовуванню пасажирів.

На кораблі є 21 ліфтів (елевейтрів).

Пасажири можуть свобідно, з задержанням усякої тайни, розмовляти радіо-телефоном зі своїми знайомими на суші.

Спеціяльні гудки настоєні на дві октави понижче середнього „А". Їх буде чути на 10 миль кругом, але пасажирам це докучати не буде, зогляду на їх стрій.

Небезпека пожежі виключена, бо придумано всякі можливі середники охорони від огню.

Для пасажирських авт є окремі приміщення, отже подорожні можуть заїжджати на корабель автомобілями.

Гостинних публичних кімнат для гостей є по цілім кораблі 25.

Головна публична саля є на три поклади висока. У ній є відповідна сцена на всілякі вистави і місце перед сценою на 400 осіб.

На соняшнім покладі є веранда, а на її середині місце до танців.

В головній галі є крамниця з ріжними річами.

Чотири елевейтри ведуть до купальні з великим ставком і з паровими й електричними лазнями.

Є ще багато інших цікавих річей, але ми їх тут вичисляти не будемо.

Щоб переїхати океан, виладувати пасажирів і всякий крам, наповнити корабель наново і вирушити з порту, на це треба всього 12 годин часу.

(Огол.)

НА КРАЮ ПУСТИНІ

Справжня Африка починається щойно, як полишимо позад себе міжнародні міста на побережі. Таку Африку описує подорожній Вольфганґ Рітер.

Годинами ідемо нерівними дорогами пустини степами, якіх траву спалила жарка спека. Куди оком глянути, ніде ні дерева, ні куща, ніякої живої ростини. Тяжко навючені верблюди лежать то тут то там, глядять тупо кудись у далечінь. Біля верблюдів сидять, підібгавши ноги, Араби, бурмотять усе тим самим голосом і сплять, не замкнувши ока. Напроти мене сидить єгипетський штукар, прошиває мене своїми принизливими очима, а вміє видурити з усміхом гріш за грошем.

Помало степ переходить у все глибший пісок. Зпочатку незамітні горбочки, переміняються далі в хвилясті піскові видми. Нараз із того моря піску виринають у мрячній далечі вежі, бані, виростають мури й небаром показується пустинне місто, наче спасенний острів, щоби плоскими дахами знову злитися далеко в безмежну площину. Це місто Каірдан.

Входжу височкосклепними воротами. З міста виходить саме каравана з мерцем, іде пісковими пустинними стежками до Меки. Глухо замикаються за мною ворота. Іду далі страшними вулицями, блукаю пустими вуличками з вузькими білими мурами. Із недалекої мошеї доходить шепіт молитви. До мене пристає на-пів сліпий хлопчина та провожає мене низькими коридорами базару з усіми його чудесами. В куті сидить бородатий дідусь, дивиться сумно завмираючими очима в порожньо. Позад мене йде прошачка та переслідує мене своїм пискливим голосом. Вона в лахміттю, таксамо її дитина.

Виходжу на горбок, порослий задеревілими кактеями і знову бачу довкруги рівнину, що простягається поза дахами й вежами. Тиха вечірня молива муезина розпливається в пустині. Здовж мурів гонять стада худоби, воротами входить вона до міста та лягає, де попало. Западає тепла ніч, хоч око виколи, спалахкотіли ватри.

Серед ночі йду далі в пустиню. Здалека несеться скомління голодних гиен. ...Нараз понад синьо-чорними горами, що розпливаються на овиді, зявляється крівава смуга, що переходить у помаранчеву барву та сплиається з блідозеленим морем. Довго подивляю цю красу природи, сам один серед безмежної пустині, потім помало вертаюся до стації, щоби залізницею поїхати до оази Тоцер. Залізниця йде розпеченим піском, вузькими ярами із стрімкими пісковими стінами. Переїздимо вкінці широким „руслом ріки", якої тонесенька струйка нарешті пропадає в піску. Тут росте теж кілька нужденних, напів посохлих пальм, а далі знову гаряча пустиня. Поїзд посувається помало вперед. Око даремно шукає горбка, довкола лише піскові видми. Аж нарешті в далечі смуга! Вона ще раз зникає, щоб опісля при новій пісковій лавиці виринути, здається, вже близче. Навіть мої арабські товариші, які досі нічим не зворушувалися, наче ожевилися. На хвилиночку завернули очима, щоб зараз знову заснути. Та вкінці наша залізничка шарпнулася, — це остання стація — що аж Араби покотилися на землю. Одначе вони приняли це спокійно, бо так хотів Аллаг.

Іду скоро запорошеними вулицями Тоцеру. Хати низенькі, порозвалювані. Поблідлі цеглі, це сліди ще римських часів. За хвилиночку я серед хвилястих пальм, буркітливих озер. Дивлюся, як цей народець живе в своїй державі своєю прастарою культурою. Люди здані тут лише на силу своїх рук і на поміч своїх примітивних причандалів, які роблять собі самі, або вимінюють. Маленький, на-пів голий хлопець виліплює над потоком оази гарні збани, привязує їх на спину віслюкови, що спокійно жде побіч нього, тягне осла за хвіст, покрикає „барра, барра! — вісі, вісі!" й оба зникають за зеленим листям бананів, що звисає аж до землі. Ходжу самітними стежками, попри зелено-блискучі потоки, що лучаться в тихе озеро, знову випливають потоками то знову переходять в озерця. Із каламутної води визирають черепахи та заряз поринають. Понад водою нахилилися пальми, а з корони із синяво-зеленого стовпика розсипається ніжний жовтий пилок. Далеко, на краю оази, в „хотах" (колишніх озерах, що впродовж століть помало висохли) ростуть пальми кущами. Вони пнями посхилялися, так, що попросту разом позростались. Завертаю назад і блукаю в багнистому ліску, подібно бедуїнські намети, доходжу до карловатих пальм, зпоміж яких вилискується знову жовтий пустинний пісок. Пустиня в усій своїй ширині простягається переді мною, втомлений паду на землю та дивлюся в цей безмежний загадковий африканський краєвид.

САРАНЧА!

Було це на одній фармі в північній Арґентині — оповідав один кольоніст. Довкола фарми стелилися безпрогляднi поля цукрової тростини. Незабаром мали початися жнива.

Коло пятої години пополудні, коли я саме оглядав з машиністом машини, що перероблюють цукрову тростину, прибіг до нас робітник, кажучи, що появилися дикі морські свинки і заяці у великих скількостях на полях фарми. Одначе всі ті звірятка не зупиняються, але біжать дальше. Немовби втікали перед якимсь ворогом.

„Конечно подивіться на те" — казав робітник.

Ми вийшли на поле. Коло нас перебігали ріжні малі звірятка, понад наші голови перелітали більші й менші птиці. Все прямувало на південь.

Що це може бути? Чи може вогонь? — Булоб чути дим. Ба, й ніде найменшої хмаринки на небі...

Коло шестої години завважили ми, працюючи при машинах, що на дворі значно потемніло. Захід сонця допевна по семій годині, а тут уже стемніло небо, сонця зовсім не видно зза сильної хмари, яка немовби скоро зближалася. З тревогою глянули ми в цю темну хмару, коли нечайно хтось крикнув:

„Саранча!"

Цей крик пригадав нам небезпеку, яка грозила. За хвилину ревіла машинова труба: алярм! Темніло щораз більше. З піль прибігли переляканi Мурини. Управитель фарми, не надумуючись довго, казав підпалити на краю фарми частину зжатої тростини, поливаючи її нафтою. Довкола фарми стояв незабаром огняний мур.

Одначе це зовсім не здержало катастрофи. Мов лявіна, звалилася на фарму перша чорна стіна саранчі. Щезло небо, щезла земля під ногами, щезла фарма — всюди була тільки саранча. Важко сказати, як ми продерлися крізь цю лявіну до хати. Тут застали ми почтового післанця, що розвозив кінно телеграму, в якій уряд заповідав, що з північного сходу надлітає саранча. Замість вісім годин, їхав післанець тільки пять, але таки приїхав запізно, бо саранча його випередила.

Ми замкнули щільно всі двері й вікна, бо саранча всюди лізе і все пожирає. Були випадки, де саранча малим дітям очі вижерла. На нашій фармі осілася тільки частина довжезного походу саранчі. Як любсків урядовий звіт, цей похід саранчі був довгий 40 км. і широкий 8 км. Він тревав цілу ніч.

В осьмій годині вечором було зовсім темно. На краю фарми горів іще вогонь. Нечайно з цього горіючого пояса підіймаються горіючі комахи і мов ракети летять угору, падаючи звідтам знову на землю. Деякі летять аж під нашу хату. Ба, що гірше! Вони падуть на солом'яні дахи муринських хат.

Вибігаємо з дому і кидаємося на дахи хат, щоб урятувати бодай дерев'яні крокви та бальки. З трудом гасимо горіючі хати й уставляємо на кожнім даху людей, щоб задушували падучу на солом'яні дахи горіючу саранчу. Ця боротьба з горіючою саранчею тягнулась аж до ранку.

Коли ранком зійшло сонце, побачили ми жахливе спустошення. Там, де вчора були гарні цукрові поля, сьогодня була тільки чорна, живуча, сірозелена маса. Всюди саранча і нестерпний сморід, від якого в голові крутиться. — Саранча є незвичайно пажерлива; потрапить денно зїсти многократно більшу скількість поживи як власний тягар; а були між ними до 18 центиметрів довгі комахи.

Незабаром відкрили ми ще одно нещастя. Показалося, що обі криниці, звідки ми брали воду, були зовсім занечищені саранчею. Негайно почали робітники вичищувати криниці та виливати воду. На щастя, мали ми ще цистерну, яка була зовсім закрита. Булоб інакше прийшлося довго ждати без води, заки в криницях награмадиласяб вода.

Звідкіля беруться ці непроглядні хмари саранчі? — У великанських мокляках пралісів вилягаються на сонці міліярди гусільниць, доки одного дня ця хмара не підніметься вгору й не рушить у похід.

Що кілька літ голосить телеграф і радіо, що в такому й такому напрямку летить саранча. Пробували нищити саранчу газом. Літали літаки понад поля, кидали газові бомби, але успіх у відношенні до коштів був зовсім малий. Колиж деякі літаки попали в хмару саранчі й попадали на землю, залишено цей спосіб боротьби.

Іншим разом уставлено 30,000 людей, вояків та добровольців, які трийлом, огнеметами та ріжними засобами боролися проти саранчі. Одначе битву виграла саранча, хоч люди працювали так, що з перемучення вже з ніг валились.

Великанські міліярди саранчі роблять усяку боротьбу безвиглядною. Є походи, щирокі до 16 км. і довгі до 60—70 км. Один похід, як оповідають, що був 80 км. довгий, загнав ся раз на море так далеко, що умучені комахи впали до води і потопились. Одначе такий кінець саранчі рідко трапляється. Звичайно не знати, де й що з таким походом сталося.

Два дні була саранча на полях нашої фарми. Коли вже вкінці забралась, осталася фарма, обжерта до гола. Ніде не оставили ні стеблини. Цукрова тростина, кукурудза, кавуни і т. д. — все те перемінилося в кал, що лежав грубою верствою на полях.

В таких випадках мусить фармер знову зачинати зпочатку, знову пару літ гарувати, доки не поправить заподіяної шкоди, чи доки знов одного дня не понесеться по краю: „Алярм — саранча!!!"

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (12)

Як Ніярх підійшов до лейді Бет, він обкинув її цікавими очима й сказав до дівчини: „Іди собі, Арбельо! Як смієш говорити з гостем з неба?" Дівчина відступила назад. Лейді Бет зрозуміла з рухів і тону старого чоловіка, що він говорив.

Вона почувалася безпечнішою з дівчиною при своїм боці і хотіла задержати дівчину при собі. Але як могла повстати проти цього гаркаючого патріярха, що виглядав на вожда племени? Потім пригадала собі, що вона зробила на цих людей враження чудесної появи.

Вона рішилася добитись прав для свого „божеського" авторитету. Приказуючим рухом руки лейді Бет взяла дівчину за руку. Видно було з того, що вона хоче задержати дівчину при собі. В очах Ніярха засвітилися нагло божевільні огники й він підступив ближче

Під впливом визову лейді Бет у крученім умі старого чоловіка повстало страшне підозріння. Можливо, що це не божеське єство. Це певно не Іскандер, бо Іскандер був боготочоловік. Ні, її справді треба вперед випробувати вогненним стовпом смерти бога Баала.